

8. Regionaløkonomisk analyse af turismen på Bornholm

Turismebarometer
for Bornholm
September 2010

DEN EUROPÆISKE UNION

Den Europæiske Fond
for Regionaludvikling

Vi investerer i din fremtid

8. Regionaløkonomisk analyse af turismen på Bornholm

Udarbejdet som led i projektet
Turismebarometer for Bornholm

af
Jie Zhang og Anders Hedetoft

Projektet er gennemført af Center for Regional- og Turismeforskning for Destination Bornholm med støtte fra Den Europæiske Regionalfond, BornholmerFærgen og Bornholms Lufthavn.

BornholmerFærgen

INDHOLD

Kort om den anvendte metode	5
Omsætning og turismeforbrug	6
Værditilvækst	9
Skatteprovenu fra turismen	12
Beskæftigelse	13

I dette afsnit af turismebarometret er gennemført en strukturanalyse, der placerer turismedestinationen Bornholm i en samfunds- og nationaløkonomisk kontekst. Der fokuseres på turismens omsætning, erhvervets evne til at skabe værdi, erhvervets beskæftigelseseffekt samt den turismeafledte betydning for bidrag til de forskellige offentlige kasser. Samtidig gives et indblik i turisternes forbrug mens de er på Bornholm, fordelt på branchegrupper, produktgrupper, formål, overnatningstyper og nationaliteter. Derudover gives en beskrivelse af turismens afledte effekter for andre dele af samfundsøkonomien

KORT OM DEN ANVENDTE METODE

Grundlaget for opgørelsen af turismens direkte og afledte effekter, er det såkaldte regionale turismesatellitregnskab (RTSA), som er udarbejdet efter internationalt anerkendte metoder. Modellen er udviklet i et tæt samarbejde mellem VisitDenmark og Center for Regional- og Turismeforskning. I 2009 præsenteredes de første analyser (VisitDenmark, 2009) hvor turismens økonomiske betydning blev opgjort på kommuneniveau. Nærværende notet udgør en yderligere udbygning af disse analyser og repræsenterer således den til dato mest detaljerede gennemgang af den økonomiske betydning af Bornholms turisme.

Der er tale om en såkaldt strukturanalyse, hvor vægten ligger på at få dækket alle afledte effekter af turisme samtidig med, at turismeforbruget afstemmes med vare- og tjenesteudbuddet i landet. Dette gøres efter internationale metoder og retningslinjer fra UNWTO/OECD/EUROSTAT. For at kunne opnå den ønskede dækningsgrad og sikre afstemning med nationalregnskabet har det været nødvendigt at benytte relativt usikre datakilder. Det endelige nationalregnskab foreligger først med flere års forsinkelse og derfor kan et turismeregnskab opstillet efter ovennævnte principper også ført færdiggøres med flere års forsinkelse. Derfor bygger notatet på tal fra 2006 og er altså bestemt ikke et øjebliksbillede af den seneste udvikling indenfor Bornholms turisme. Til gengæld er vi så sikret et grundigt - og frem for alt sammenhængende - billede af turismes rolle i den bornholmske samfundsøkonomi. De kommunale turismesatellitregnskab for 2007 er klar i sidste halvår af 2010 og herefter kan Turismebarometret opdateres.

Et af udgangspunkterne for beregning af turismes økonomiske betydning for værditilvækst og beskæftigelse i samfundet er en landsækkende undersøgelse af turisternes døgnforbrug. Herved afdekkes forskellige turisttypers døgnforbrug. Danmarks Turistråd (det nuværende VisitDenmark) påbegyndte allerede i 1997 en døgnforbrugsundersøgelse blandt turisterne i landet. Populært sagt er fremgangsmåden herefter den, at multiplicere døgnforbruget med antallet af overnatninger fra de officielle overnatningsstatistikker plus det estimerede antal overnatninger på ikke registrerede overnatningskategorier, så som ophold i egen feriehuse og ophold og familie og venner. Denne indledende beregning af turismeforbruget vil det, i de fleste tilfælde, være nødvendigt at korrigere på basis kendte statistiske oplysninger. Eksempelvis må turisternes akkumulerede hotelforbrug ikke overstige hotellernes totale omsætning i nationalregnskabet. I givet fald må det beregnede døgnforbrug være for højt og må efterfølgende nedskrives. Man sammenligner altså efterspørgsel (beregnet tu-

rismeforbrug ud fra døgnforbrug) med udbud (virksomhedernes resultater). Virksomhedernes resultater hentes fra nationalregnskabet, men her er problemet så, at nationalregnskabet stort set ikke er geografisk opdelt. Derfor bliver man nødt til at fordele virksomhedernes omsætning og værdiskabelse efter forskellige estimeringsmetoder. En af disse metoder er, at anvende lønsummen på arbejdsstederne til at fordele branchens tal. Det betyder eksempelvis, at hvis en hotelkæde har et hotel på Strøget i København og et hotel i Allinge og lønsummen på de to arbejdssteder er den samme, så vil virksomhedens omsætning og værdiskabelse blive fordelt ligeligt mellem de to arbejdssteder. Det siger derfor sig selv, at den kommunalfordelte opgørelse af omsætning og værdiskabelse er forbundet med en vis usikkerhed.

OMSÆTNING OG TURISMEFORBRUG

I alt købte turisterne i Danmark i 2006 varer og tjenesteydelser for 72,7 mia. kr. Heraf blev de 36,4 mia. kr. brugt af udlændinge og 36,3 mia. kr. af danskere. Dermed har de to grupper stort set samme andel af det samlede turismeforbrug i Danmark. De udenlandske turister brugte 36,4 mia. kr. i Danmark, hvilket samtidig gør turismen til et væsentligt eksporterhverv. Ferierejsende stod for knap 50 mia. kr. af det samlede turismeforbrug, svarende til godt to tredjedele af det samlede forbrug, mens forretningsrejsende stod for de resterende godt 23 mia. kr.

Som nævnt er det turisternes estimerede døgnforbrug samt virksomhedernes offentliggjorte regnskabsresultater der udgør grundlaget for det beregnede turistforbrug. For Bornholms vedkommende fremgår det beregnede døgnforbrug for de væsentligste overnatningsformer af de to nedenstående tabeller. Forbruget er opgjort for hhv. danske og udenlandske turister under et.

For alle overnatningsformer under et (og altså inkluderet dem der overnatter hos venner og familie eller i eget feriehus) havde de **bornholmske turister i 2006 et gennemsnitligdøgnforbrug på 436 kroner**. Sammenlignet med alle øvrige kommuner i Region Hovedstaden, har de bornholmske turister det laveste døgnforbrug. Dette hænger sammen med den store andel af familiebesøgende og feriehusturister i egen feriehus, idet disse turister karakteriseres ved et relativt lavt døgnforbrug¹. I Region Hovedstaden var det gennemsnitlige døgnforbrug i 2006 i alt 815 kroner.

¹ De betaler jo eksempelvis ikke husleje, hvilket er med til at sænke deres gennemsnitlige døgnforbrug

Gruppe af produkter	Hotel og feriecentre	Vandrehjem	Camping	Lejet Feriehus
Overnatning	175,5	99,0	40,6	148,3
Restaurant	152,1	30,7	94,7	25,5
Transport	42,0	5,4	4,6	0,9
Rejseservice	25,7	19,2	26,7	16,8
Kultur og forlystelser	16,4	12,7	33,5	16,8
Benzin og andet brændstof	69,1	43,0	131,7	36,8
Føde-, drikkevarer og tobak	28,7	70,2	50,9	104,8
Andet	59,4	65,5	66,5	10,1
I alt	568,9	345,8	449,3	360,0

TABEL 1: DANSKE TURISTERS GENNEMSNTLIGE DØGNFORBRUG PÅ BORNHOLM, 2006

Gruppe af produkter	Hotel og feriecentre	Vandrehjem	Camping	Lejet Feriehus
Overnatning	150,8	115,9	45,8	196,3
Restaurant	314,2	43,1	119,9	46,0
Transport	14,0	7,2	15,1	1,3
Rejseservice	81,8	37,9	54,2	22,5
Kultur og forlystelser	44,6	24,7	45,6	22,5
Benzin og andet brændstof	112,1	51,2	118,0	37,6
Føde-, drikkevarer og tobak	58,9	89,9	93,4	87,4
Andet	147,6	58,3	76,3	46,3
I alt	924,0	428,4	568,3	459,8

TABEL 2: UDENLANDSKE TURISTERS GENNEMSNTLIGE DØGNFORBRUG PÅ BORNHOLM, 2006

Udenlandske turister er i Tabel 2 defineret som et vægtet gennemsnit af tyske, svenske og norske turister. Det ses at udenlandske turister, indenfor stort set alle overnatningskategorier og produkttyper har et højere forbrug end de tilsvarende danske turister. Endvidere er der grund til at fremhæve det markant højere døgnforbrug i gruppen ”Hoteller og feriecentre”. Disse turister bruger ikke blot flere penge til overnatning, men har også – specielt på restaurationsområdet – et betydeligt højere forbrug end de øvrige turistgrupper. Den afledte økonomiske effekt af hotelturistens forbrug er derfor selvklaart større end gældende for de øvrige overnatningsformer.

Typisk anvender turisterne – uanset overnatningsform – mellem 40 og 60 % af døgnforbruget på overnatning og restauration.

På Bornholm udgjorde turisternes samlede forbrug i 2006, i alt 1,32 mia. kr., svarende til godt 1,7% af det samlede turistforbrug i Danmark. Som det fremgår af Tabel 3 nedenfor er det samlede turistforbrug i 2008 (foreløbig opgørelse) steget til 1,64 mia. kr. Den samlede produktionsværdi (omsætning for alle produkter og tjenesteydelser) for Bornholm udgjorde i 2006 i alt 15,27 mia. kr. Det betyder med andre ord at 8,6% af den samlede omsætning af alle vare og tjenesteydelser på Bornholm, i en eller anden form kan henføres til turismen². Af det samlede turistforbrug på 1,32 mia. kr. i 2006, ligger 606 mio. kr. (46%) på turismekarakteristiske produkter (overnatning, restauration, transport osv.). Det betyder med andre ord at størstedelen (54%) af forbruget ligger på helt andre produktgrupper (brændstof, detailhandel osv.). Dette illustrerer meget tydeligt, at turisme ikke er en traditionel erhvervsbranche, men et fænomen der er betydning for omsætning, værdiskabelse og beskæftigelsen indenfor række forskellige brancher.

mio. kr.	2006	2007	2008
Turismekarakteristiske produkter:			
Overnatning	154	200	182
Restaurant	155	189	189
Transport	105	173	163
Rejseservice	88	216	225
Forlystelse	103	185	188
i alt	606	963	946
Turismeforbundne produkter:			
Benzin og andre brændstof	190	225	235
Føde- drikkevarer og tobak	177	143	148
Andet	62	31	30
i alt	429	398	414
IKKE-turismespecifikke produkter:			
	284	289	283
I alt	1320	1651	1643

TABEL 3: TURISMEFORBRUG FORDELT PÅ PRODUKTGRUPPER, 2006 - 2008

Data kilde: 2006 tal stammer fra VDK2009maj modellen og 2007-2008 tal er fra VDK2010juni modellen som CRT udviklede for VisitDenmark

Turisternes forbrug kan også opgøres efter nationalitet, eller, for at gøre det lidt simpelt, i danskeres og udlændingens forbrug. Opgjort på denne måde (Tabel 4) ses det, at udlændinge bidrager med 472 mio. kr. eller 29% af det samlede turistforbrug på Bornholm i 2008. Udenlandske turisternes forbrug vægter altså noget mindre på Bornholm (29%) end i landet som helhed.

² På landsplan udgør turismens andel af den samlede omsætning 4,3% . Turismen har med andre ord dobbelt så stor betydning for Bornholms økonomi som for hele landets økonomi.

	Udlænding		Danske		I alt	
	mio. kr.	pct	mio. kr.	pct	mio. kr.	pct
Ferie	454	96	993	85	1447	88
Forretning	18	4	177	15	195	12
I alt	472	100	1170	100	1643	100

TABEL 4: TURISMEFORBRUGET FORDELT PÅ UDLÆNDING/DANSK PÅ BORNHOLM, 2008

Data kilde: VDK2010juni modellen som CRT udviklede for VisitDenmark

En tredje opstillingsform er at fordele turisternes samlede forbrug efter hvilken overnatningsform turisterne anvender. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at forbruget omfatter *alle* turistens udgifter og altså ikke alene overnatningsudgiften. Som det fremgår af Tabel 5 er de to væsentligste overnatningsformer, med hensyn til at generere omsætning/forbrug ”hotelferie” samt ”ferie hos familie og venner”. Det er således værd at fremhæve den store økonomiske betydning som besøg/ferie hos venner og familie faktisk har, på trods af denne overnatningsforms usynlighed i mange økonomiopgørelse. Endvidere kan det fremhæves, at selvom forretningsrejsende og konferencer ikke har den samme økonomiske betydning på Bornholm som i de større byer (som eksempelvis København og Århus), så bidrager konference og erhvervsturisme alligevel med 195 mio. kr. (eller 11,9% af det samlede forbrug) på årsbasis.

	Udlænding		Danske		I alt	
	mio. kr.	pct	mio. kr.	pct	mio. kr.	pct
Hotel -ferie	172	36,4	145	12,4	317	19,3
Hotel -forretning/konf.	18	3,9	177	15,1	195	11,9
Camping	75	15,9	73	6,2	147	9,0
Vandrerhjem	3	0,7	21	1,8	24	1,5
Lejet feriehus	174	36,9	114	9,7	288	17,5
Egen feriehus	0	0,0	305	26,0	305	18,5
Lånt sommerhus	0	0,0	46	3,9	46	2,8
Feriecentre	5	1,1	22	1,8	27	1,6
Festival	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Lystbåde	11	2,3	6	0,5	17	1,0
Bondegårde	0	0,1	0	0,0	0	0,0
Krydstogt	3	0,5	0	0,0	3	0,2
Familie/venner	0	0,0	242	20,7	242	14,8
Endagsturister	11	2,3	21	1,8	32	1,9
Alle overnatningsformer	472	100	1170	100	1643	100

TABEL 5: TURISMEFORBRUGET FORDELT PÅ OVERNATNINGSFORM, 2008

Data kilde: VDK2010juni modellen som CRT udviklede for VisitDenmark

VÆRDITILVÆKST

Frem for at se på det samlede turistforbrug (eller den omsætning turismen giver anledning til) vil fokus nu være på den værditilvækst som denne økonomiske aktivitet giver anledning til. Altså; I

hvilken udstrækning bidrager turismen til samfundets samlede værditilvækst (dvs. til aflønning af arbejdskraften samt overskud i virksomhederne)?

Som nævnt var turismeforbruget var i 2006 for landet som helhed 72,7 mia. kr. Heraf var der ca. 26 mia. (36% af forbruget) kroner til overs til aflønning af arbejdskraft samt profit i virksomheder (den såkaldte . De 26 mia. kr. udgør for landet som helhed 1,9% af den samlede værditilvækst i landet

I Tabel 6 nedenfor ses en opgørelse af den samlede værditilvækst på Bornholm, fordelt på hovedbrancher. Det fremgår heraf, at den samlede bruttoværditilvækst i 2006 udgjorde 7.644 mio. kr, heraf lå 250 mio. kr. (svarende til godt 3%) af samlede værditilvækst inden for Hotel og restaurationsbranchen, der almindeligvis regnes for en af de mest turistintensive brancher.

Bruttoværditilvækst, mio kroner	2004	2005	2006	Andel 06
Landbrug, fiskeri og råstof	262	202	235	3%
Fremstilling af føde- og drikkevarer	238	294	313	4%
Jern- og metalindustri	267	259	258	4%
Øvrig fremstillingsindustri	275	286	278	3%
Bygge- og anlæg	467	541	566	8%
Overnatning og restauration	255	223	250	3%
Øvrig Handel	762	741	822	10%
Transport ^a	228	464	521	7%
Finansiering, rådgivning m.v.	474	478	521	7%
Offentlig aktivitet incl post og tele og kultur	2.555	2.627	2.705	35%
Andet, primært boligbenyttelse	1.096	1.146	1.175	16%
I alt	6.879	7.261	7.644	

TABEL 6: HOVEDBRANCHERNES BIDRAG TIL VÆRDITILVÆKSTEN PÅ BORNHOLM

Men Tabel 6 beskriver kun den branchefordelte værditilvækst og turisme skaber som bekendt afledt værditilvækst (direkte, indirekte og induceret effekt) i en række forskellige dele af økonomien. Afledte effekter fremkommer når en virksomhed, som har solgt en vare eller en ydelse til en turist, bruger en del af sin omsætning på:

1. At købe råvarer i andre virksomheder (indirekte effekter)
2. At aflønne sine ansatte, som derefter bruger en del af deres løn hos andre virksomheder (inducerede effekter)

Disse forskellige effekter udgør til sammen den såkaldte ”multiplikator-effekt”.

Multiplikator (x): = _____

De afledte effekter (indirekte og afledte) kan opstå både lokalt (altså på Bornholm) eller i andre dele af landet. Af Tabel 7 nedenfor fremgår den samlede direkte, indirekte og afledte værditilvækst *på* Bornholm. Denne totaleffekt udgjorde 503 mio. kr. i 2006, svarende til 6,2% af den samlede værditilvækst på Bornholm. Men her ud over giver den bornholmske turisme anledning til en samlet vær-

ditilvækst i landets øvrige kommuner på 511 mio. kr., således at den samlede værdistigningsgevinst kommer op på 1014 mio. kr. i 2006, svarende til 12,5% af den samlede bornholmske værdiskabelse³.

Ser man udelukkende på hvad den bornholmske turisme betyder på, og for, Bornholm viser modelberegningerne, at godt 6% af den samlede bornholmske værdiskabelse kan henføres til turisme.

Mio. kroner	Alle kommuner	Bornholm	Øvrige
Overnatninger	59,9	52,7	7,3
Restauranter	62,1	53,0	9,1
Transport	72,3	35,3	37,0
Rejse-service	61,1	51,5	9,6
I alt turismekar. Prod.	248,4	192,5	
Andre service	80,8	49,4	31,4
Kultur og forlystelses	85,7	48,5	37,2
Landbrug og fødevarer	127,1	13,0	114,1
Fremstillingsindustri	114,2	16,2	98,0
Detail- og engroshandel	114,2	85,9	28,2
Andre service	236,4	97,4	139,0
I alt	1013,7	502,9	510,8

TABEL 7: TOTALE EFFEKTER AF BORNHOLMS TURISME, 2006

³ Det skal medgives at denne opgørelsesmetode ikke er helt "retfærdig" over for de øvrige erhverv på øen. De øvrige erhverv vil således også give anledning til afledte og inducerede effekter der retfærdigvis også burde inddrages ved en sammenligning af erhvervenes betydning for den bornholmske samfundsøkonomi.

Mio. kroner	Alle kommuner	Bornholm	Øvrige
Overnatninger	56,8	52,3	4,5
Restauranter	56,0	50,9	5,1
Transport	47,5	26,5	21,0
Rejsservice	53,7	50,3	3,4
I alt turismekar. Prod.		180,0	
Andre service	38,2	33,6	4,6
Kultur og forlystelses	46,8	38,8	7,9
Landbrug og fødevarer	38,7	3,0	35,7
Fremstillingsindustri	7,7	2,8	4,9
Detail- og engroshandel	85,9	81,2	4,7
Andre service	62,2	45,4	16,8
I alt	493,5	384,9	108,6

TABEL 8: DIREKTE EFFEKTER AF BORNHOLMS TURISME, 2006

Ud fra Tabel 8 og Tabel 7 kan man udregne den såkaldte *værditilvæksts-multiplikator*, som er 1,31⁴ for Bornholm og 2,05 for hele landet. Det betyder at for hver krone der skabes i direkte værditilvækst på Bornholm skabes en afledt værditilvækst på 0,31 kr, ligeledes på Bornholm

Af tabellerne ses også hvorledes den totale værditilvækst for den bornholmske turisme fordeles på de forskellige produktgrupper. For så vidt angår direkte effekter på Bornholm så optræder 47% (180/385, jf. tabel Tabel 8) indenfor de turismekaraktteristiske produkter (Overnatning, Restauranter, Transport og Rejsservice). Noget anderledes forholder det sig når man inddrager de totale effekter af Bornholms turisme på landsplan. Her skabes en værditilvækst på 248 mio. kr. indenfor de turismekaraktteristiske produkter (ud af en samlet værditilvækst 1.014 mio kr., jf Tabel 7). De traditionelle turismeprodukter bidrager altså kun med omkring 25% af den samlede værditilvækst *afledt* af den bornholmske turisme.

Et andet, ganske interessant nøgletal, er forholdet mellem omsætning og værdiskabelse – altså hvor stor andel af omsætningen inden for Bornholms turisme bliver til værditilvækst på Bornholm. Her kan det af Tabel 4 og Tabel 7 udledes at denne andel er cirka 0,38⁵. Det betyder, at for hver million der omsættes indenfor Bornholms turismes genereres der en værditilvækst på 380.000 kr.

SKATTEPROVENU FRA TURISMEN

Når turisterne bruger penge skaber de, ud over beskæftigelse og værditilvækst også større skattegrundlag for staten og kommunerne. Skatteprovenuet optræder dels gennem moms og afgifter ved det direkte salg til turisten. Der ud over opstår provenuet via de personskatter de ”turismeskabte”

⁴ Totale effekter af Bornholms turisme/direkte effekter af Bornholms turisme = 502,9/384,9 = 1,31

⁵ Total turisme værditilvækst på Bornholm/totalt turismeforbrug på Bornholm = 502,7/1319,5 = 0,38 Her har jeg brugt det seneste tal for turismeforbruget, modtaget fra Jie den 13/9

ansatte betaler til stat, kommune og kirke, samt via de selskabsskatter, som virksomhederne betaler af deres overskud.

I Tabel 9 ses et overblik over de samlede skatte og afgiftsmæssige effekter af den bornholmske turisme. I opstillingen skelnes der mellem provenu genereret på Bornholm og provenu genereret i den øvrige del af landet. Dette giver bl.a. et indtryk af den kommunale skatteindtægt der bliver Bornholms Regionskommune til del, som følge af den bornholmske turisme, men det skal dog understreges at beregningen ikke taget højde for effekten af de kommunale udligningsordninger. Alt i alt genererer den bornholmske turisme skatter og afgifter for 485 mio. kr. i 2006. Heraf tilfalder de 30,5 mio. kr. BRK, 29,7 mio. kr. går til andre kommuner og 1,5 mio. kr. går til Folkekirken. Resten af skatteprovenuet (423 mio. kr.) går statskassen, i form af den statslige del af personskatterne, vareafgifter, moms og selskabsskatter. Dette svarer til at staten modtager ca. 87% af det samlede skatteprovenu genereret af den bornholmske turisme.

Skatter og vareafgifter i 1000 kr.	Alle kommuner	Bornholm	Andre
Kommuneskatter	59.710	30.500	29.210
Kirkeskatter	1.520	730	790
Statsskatter	71.000	33.480	37.520
Personskatter i alt	132.230	64.710	67.520
Vareskatter/Punktafgifter	131.510	117.210	14.300
Moms/Merværdiafgift	204.490	181.470	23.020
Vareskatter i alt	335.990	298.680	37.320
Selskabsskatter	16.500	10.718	5.782
I alt	484.720	374.108	110.622

TABEL 9: SKATTER OG VAREAFGIFTER DER KAN HENFØRES TIL TURISME, 2006

BESKÆFTIGELSE

Beskæftigelse er på samme måde som værdiskabelse et fænomen, der kan opgøres og beskrives på mange forskellige måde. I lighed med opgørelsen af værdiskabelsen læner vi os i dette notat op ad det regionaliserede nationalregnskab. Her er beskæftigelsen som hovedregel gjort op som det samlede antal fuldtidsbeskæftigede på arbejdsstederne i regionen. Dette er ikke det samme som det antal personer, der (på et eller andet tidspunkt i løbet af året) har haft heltids- eller deltidsbeskæftigelse. Antal fuldtidsbeskæftigede i det regionaliserede nationalregnskab (den såkaldte KRNR-beskæftigelse) er således udelukkende en beregnet størrelse, hvor eksempelvis to halvtidsbeskæftigede omregnes til en fuldtidsbeskæftiget.

Den samlede fuldtidsbeskæftigelse på øen har i de seneste fem – seks år ligget på omkring 18 - 19.000 personer. De udprægede eksporterhverv (markeret med gråt i tabellen) beskæftigede i 2008 ca. 4.600 personer eller 22,7% af den samlede beskæftigelse. Overnatnings- og restaurationsbranchen beskæftigede i 2006 ca. 6% af den korrigerede beskæftigelse.

	2003	2004	2005	2006
Landbrug, fiskeri og råstof	1.333	1.241	1.168	1.129
Fremstilling af føde- og drikkevarer	1.197	960	901	835
Jern og metalindustri	719	752	683	703
Øvrig fremstillingsindustri incl vand og energi	587	568	642	627
Bygge og anlæg	1.365	1.206	1.375	1.375
Overnatning og restauration	1.187	1.078	1.097	1.124
Øvrig handel	2.610	2.586	2.514	2.600
Transport ^a	679	1.978	1.986	2.137
Finansiering, rådgivning m.v.	1.083	1.131	1.122	1.147
Offentlig aktivitet incl post og tele	7.315	7.426	7.181	7.257
Andet, primært boligbenyttelse	449	436	456	462
I alt	18.524	19.362	19.125	19.396
I alt, korrigeret beskæftigelse ^{a)}	18.524	18.062	17.825	18.096

TABEL 10: BESKÆFTIGELSE (ÅRSVÆRK) I HOVEDERHVERVENE PÅ BORNHOLM

Note a: Det skal bemærkes at beskæftigelsen indenfor transport stiger da Danmarks Statistik i 2004 vælger at regionalisere Det Internationale Skibsregister. Derfor skal beskæftigelsen fra 2004 og frem nedjusteres med ca. 1300 personer for at få et mere reelt indtryk af beskæftigelsesudviklingen en på Bornholm

Set over en lidt længere periode (Tabel 11) er det især de primære erhverv samt fremstilling af fødevarer, der har mistet beskæftigelsesmæssig betydning. Blandt de erhverv, der især har oplevet en beskæftigelsesfremgang, er, overnatning og restaurationsbranchen.

Bornholm	1996	2000	2004	2007
Landbrug, fiskeri og råstof	100	77	74	67
Fremstilling af føde- og drikkevarer	100	79	61	50
Jern og metalindustri	100	108	116	122
Øvrig fremstillingsindustri	100	97	77	93
Bygge og anlæg	100	103	95	124
Overnatning og restauration	100	104	131	140
Øvrig handel	100	98	95	105
Finansiering, rådgivning m.v.	100	97	96	120
Offentlig aktivitet incl post og tele	100	99	98	97
I alt	100	96	100	104

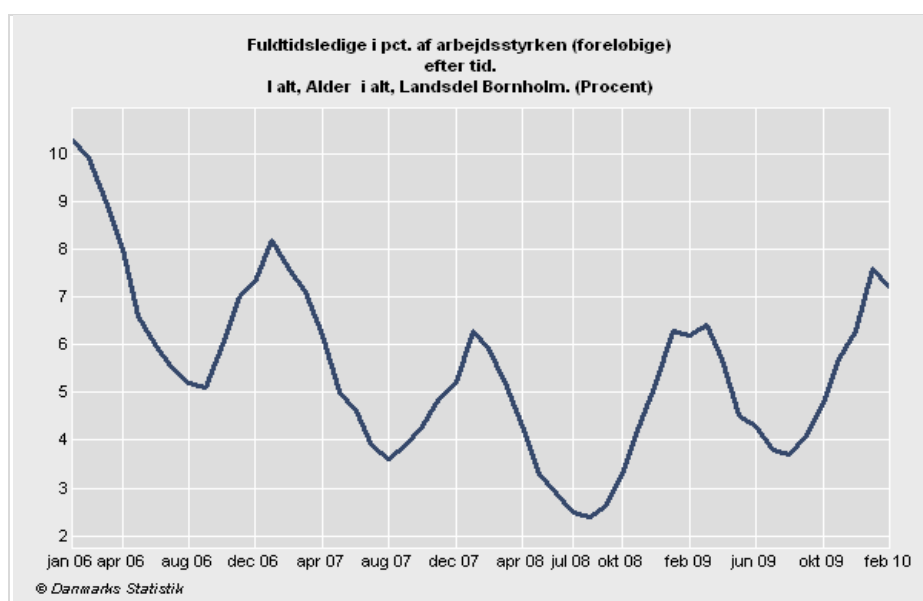
TABEL 11: INDEKSERET BESKÆFTIGELSESUDVIKLING, 1996

Overnatnings- og restaurationsbranchen beskæftigede i 2006 godt 1100 heltidsbeskæftigede personer og rent beskæftigelsesmæssigt har branchen i perioden 1996 til 2007 været en af de mere succesfulde brancher på Bornholm, med en beskæftigelsesfremgang på 40%.

Siden finanskrisen satte ind i slutningen af 2008 er beskæftigelsen indenfor branchen selvfølgelig gået ned, i lighed med beskæftigelsen inden for de fleste andre brancher. Men en af styrkerne ved

den turismeafledte beskæftigelse er, at der er tale om job der i betydelig udstrækning kan bestrides af ufaglærte, eller folk med en kort uddannelse, hvilket netop er en type job der i stor udstrækning er forsvundet fra Danmark (og i udpræget grad fra Danmarks yderområder) siden finanskrisen satte ind.

Hvad der ikke fremgår af ovenstående opstillinger er, at det bornholmske arbejdsmarked er præget af meget store sæsonudsving. Dette gælder både bygge- og anlægsbranchen samt hotel- og restaurationsbranchen, med en afledt effekt for den øvrige handelssektor. Denne kraftige sæsonafhængighed er, ud fra en arbejdsmarkedssynsvinkel, en af de mindre heldige egenskaber ved turismebeskæftigelse.

FIGUR 1: FULDTIDSLEDIGE I PROCENT AF ARBEJDSSTYRKEN, KILD: STATISTIKBANKEN.

I det foregående er der fokuseret på den branchespecifikke beskæftigelse. Men grundlæggende skaber turismeforbruget beskæftigelse, ikke alene direkte i de traditionelle turismeerhverv, men også via de afledte effekter i en lang række ikke turismekaraktteristiske erhverv og brancher.

På landsplan er antallet af årsværk skabt direkte, indirekte og induceret af turismen omkring 127.000, svarende til 4,6% af det samlede antal årsværk i Danmark. Hvis der udelukkende fokuseres på den beskæftigelse der skabes på grundlag af den bornholmske turisme (Tabel 13), er der i alt tale om 2.385 årsværk, heraf 1514 job på Bornholm og 872 i andre dele af landet.

Beskæftigelseseffekten på 1514 fuldtidsjob på Bornholm betyder at ca. 8,4% af den bornholmske arbejdsstyrke er beskæftiget på grund af den bornholmske turisme.

	Alle kommuner	Bornholm	Øvrige
Overnatninger	149	131	18
Restauranter	351	330	21
Transport	109	84	26
Rejseservice	188	184	4
Turismekar. Prod. ialt		720	
Andre service	23	17	6
Kultur og forlystelses	85	69	16
Landbrug og fødevarer	25	9	15
Fremstillingsindustri	15	7	8
Detail- og engros	306	293	14
Andre service	108	91	17
I alt	1360	1216	144

TABEL 12: DIREKTE BESKÆFTIGELSESEFFEKTER AF TURISMEN PÅ BORNHOLM, ANTAL FULDTIDSBESKÆFTIGEDE, 2006

	All kommuner	Bornholm	Øvrige
Overnatninger	161	132	29
Restauranter	382	344	38
Transport	164	114	51
Rejseservice	208	189	19
Turismekar. Prod.	915	779	
Andre service	47	28	19
Kultur og forlystelses	176	96	80
Landbrug og fødevarer	195	50	145
Fremstillingsindustri	219	41	179
Detail- og engroshandel	385	307	78
Andre service	447	213	234
I alt	2385	1514	872

TABEL 13: TOTALE BESKÆFTIGELSESEFFEKTER PÅ BORNHOLM, ANTAL FULDTIDSBESKÆFTIGEDE, 2006

Det samlede turistbeskæftigelse er delt ud på en række forskellige produktgrupper, og det samme er den direkte, men især den indirekte og inducerede beskæftigelse. I Tabel 12 og Tabel 13 ovenfor er den samlede beskæftigelse delt ud på produktgrupper. I Tabel 12 er der tale om de direkte beskæftigelseseffekter og i Tabel 13 er der tale om den totale beskæftigelseseffekt, altså inklusiv de afledte effekter.

Specielt når man taler om den direkte beskæftigelseseffekt, opstår en stor del af beskæftigelsen (59,9%)⁶ i de turismekaraktteristiske produktgrupper. Når man ser på de totale beskæftigelseseffek-

⁶ Gældende for Bornholm: 720/1216 i Tabel 12 Tabel 13

ter af turismen (Tabel 13) er det (udover de turismekaraktteriske brancher), især detail- og engros-handel samt anden servicevirksomhed der nyder godt af den bornholmske turisme.

Turismen skaber i alt godt 1500 fuldtidsjob på Bornholm, svarende til 8,4% af den samlede beskæftigelse og 6,4% af den samlede værdiskabelse.

Et andet, ganske interessant nøgletal, er forholdet mellem omsætning og beskæftigelse – altså hvor stor andel af omsætningen inden for Bornholms turisme der bliver omsat til beskæftigelse på Bornholm. Her kan det af Tabel 4 og Tabel 13 udledes at en million i omsætning giver anledning til en beskæftigelse på ca. 1,1 fuldtidsbeskæftiget (1514 jobs/ 1319 mio. kr. omsætning).

Eksterne Kilder:

VisitDenmark, 2009: Turismens økonomiske betydning i Danmark i 2006, revideret udgave (direkte og afledte effekter)

CENTER FOR REGIONAL- OG TURISMEFORSKNING